

І. Пуцята –
асистент
кафедри ЖЗМК
Національного університету
«Львівська політехніка»

ВЗАЄМОДІЯ ВЕДУЧОГО ТА ГОСТЯ В ТОК-ШОУ «СВОБОДА СЛОВА»

В останні два-три десятиліття планета Земля виявилася свідком унікального переплетення гігантських за масштабами явищ і процесів, кожен з яких окремо можна було б назвати епохальною подією з точки зору його наслідків для всього світового співтовариства. В сукупності вони створили якісно нову інфраструктуру світоустрою. Як наслідок цього – всі світові ЗМІ стають причетними до обговорення загальних проблем, які зачіпають інтереси всього людства в цілому і кожної людини окремо: тероризм, військові конфлікти, загроза світової війни, забруднення навколишнього середовища, техногенні катастрофи.

На початку третього тисячоліття спілкування людей, опосередковане технічними системами, набуває масовий характер. Телебачення породжує символічну реальність, яка, «переступивши» через екран, стає фактом суб'єктивної реальності людини і створює комунікативну ситуацію – «поруч, але не разом». Саме телебачення формує особливий тип сприйняття, де «справжнє» стає найважливішим для людини, а зорові образи починають домінувати серед мов культурного та інформаційного середовища.

Екранна журналістика «виходить» на масову аудиторію великою сукупністю різних за типом і жанру програм. Одним із найрейтинговіших і затребуваних на сьогоднішній день – є ток-шоу. Цей жанр активно розвивається як на центральних, так і на місцевих телеканалах. Його відмінна риса – видовищність, яка досяжна тільки при наявності багатого творчого потенціалу колективу програми.

Інтерес до ток-шоу не випадковий: у цих програм є свої сильні сторони і потенційні можливості. Саме ток-шоу дозволяє моделювати ситуації, спільно переживати їх, заручаючись підтримкою віртуального колективу, і проговорювати допустимі лінії поведінки, що заповнює брак авторитетних суджень і вказівок.

Політичні телевізійні шоу є предметом постійної уваги як зарубіжних (С. Поцелуєв, Н. Больц, О. Козлова, Б. Геблер, Е. Толсон,

Е. Гмизіна, Й. Нойфелд, А. Ельтер, Д. Бондарев), так і вітчизняних дослідників (Ю. Голоднікова, О. Шерман, О. Довженко, Н. Санакоєва, Д. Клімуш, І. Поліщук, О. Порфімович, Г. Почепцов). Проте у працях науковців не звертається увага на взаємодію ведучого та гостя в студії під час трансляції політичного ток-шоу, що і становить актуальність нашого дослідження.

Телевізійне шоу – невід’ємний феномен сучасного суспільства. Сьогодні тільки в США транслюється їх більш сотні, хоча цей жанр передач з’явився лише у 1967 р. Тим більше дивно, що їх дискурс досі в цілому залишався невивченим, в той час як у багатьох країнах телешоу відіграють велику роль у формуванні світогляду значної кількості людей, включаючи дітей [4].

Ток-шоу (від англ. «talkshow» – розмовне шоу) – вид телепередачі, в якому один або кілька запрошених учасників ведуть обговорення запропонованих ведучим тем, із залученням глядачів у студії і біля телеекранів за допомогою запитань із залу, телефонних дзвінків[7].

Аналогічним чином, вдале політичне шоу завжди є рівновагою між владою і компетенцією, що реалізується в ньому. Ці два начала, в залежності від їх дозування, істотно визначають діалогові ролі, а також стратегії управління бесідою, що впливають з них. Було б вельми цікаво в позитивному ключі розглянути, які типові стратегії управління політичними діалогами, ким і в яких ситуаціях реалізуються, які поєднання влади і професійності вони припускають [11].

Розглянемо тепер, яким чином і якою мірою основні учасники шоу відповідальні за розгортання діалогічного дискурсу. Ернест Люттих, аналізуючи псевдоаргументацію в рамках західнонімецького ток-шоу 80-х рр. «Freitagnacht» («Увечері в п’ятницю»), – одного з перших європейських ток-шоу в стилі інфотейнмент – наступним чином описує його структуру. «Є внутрішнє коло, що включає дискутуючих суперників, з якими попередньо узгоджується тема дискусії, і з якими редакція програми цю тему ретельно готує. Тема повинна бути максимально суперечливою; вона підтримується і обрамлюється зовнішнім колом, яке складається із запрошених гостей (експертів) у телестудії, що супроводжують супротивників. Ці люди в потрібний час «активуються» і втягуються у внутрішнє коло. Більш велике зовнішнє коло утворює інша публіка в студії. Індивідуальні учасники цієї групи можуть також пропонувати свої коментарі. Четверте комунікативне коло, зрештою, формується публікою телеглядачів, які теж можуть брати участь у ток-шоу, а саме, за допомогою телефонних дзвінків. Коментарі, запитання

або заперечення з цього комунікативного кола збирає редакція програми, тематично сортуються і надаються модератору. Він використовує їх у відповідний момент в якості імпульсу, щоб підняти якесь питання або зробити додавання, направляючи таким чином хіт розмови» [2, с. 12].

В ідеалі, як ми відзначали вище, ведучий телешоу має вести бесіду так, щоб вона не сильно відхилялася від теми, щоб кожен з учасників розмови зміг розкритися, позначити свою позицію, щоб напруженість полеміки не виходила за рамки комунікативно-етичних норм. При цьому модератор повинен зберігати певну дистанцію до подій і до позицій, що виголошуються, а це важкий і відповідальний момент для ведучого політичного ток-шоу. Адже з одного боку, він уникає простої ідентифікації «господаря» програми з офіційною точкою зору «партії і уряду». Але з іншого боку, ведучий не повинен деградувати до простого статиста висловлюваних у ході дискусії думок. Але все це – в ідеалі. Насправді, журналіст часто займає так звану «протекціоністську стратегію» по відношенню до одного або декількох учасників шоу-розмови.

Протекціонізм полягає тут в тому, що модератор дає учасникам шоу можливість представити себе у вигідному світлі, в тому числі за рахунок предметного розгляду політичних проблем чи елементарної логіки. На відміну від провідних традиційних новинних і аналітичних програм, ведучий ток-шоу безпосередньо не зацікавлений в тому, щоб – як істинний «пес демократії» – «рознюхати» проблему, «докопатися до істини» і когось «викрити». Ні, модератор робить у телешоу «комунікативний бізнес», одночасно розважаючи публіку. Таким чином, для автора ток-шоу спочатку діє жанрове обмеження на розгортання посправжньому предметного і критичного обговорення політичних проблем [3].

Публіка телепрограми заохочує діалогічну дискусію, насамперед, своєю складною структурою, яка спочатку враховується при веденні шоу-розмов. Ми вже зазначили вище комунікативні кола, на які розбиваються глядачі телевізійної бесіди. Звичайно, будь-яка інформація завжди сприймається по-різному, різними і численними аудиторіями, тим більше, в діахронічній перспективі. Але не будь-яке послання свідомо формулюється з урахуванням відразу декількох «публік» [5, с. 22].

Що ж стосується безпосередніх і активних учасників телевізійних шоу-розмов, то їх роль у виробництві діалогічного дискурсу визначається не тільки їх артистичною майстерністю, але також їх участю в підготовці і обговоренні сценарію майбутнього спектаклю. Головна відповідальність за шоу випадає на учасників внутрішнього кола –

експертів або знаменитостей, які зустрічаються один з одним перед зйомкою і з якими ведучий проводить попередні переговори. В результаті, усі гості мають можливість дізнатися, перед записом програми, позиції інших учасників передачі, задати їм питання по темі матеріалів, що їм видають перед ефіром.

Одним з найпопулярніших політичних ток-шоу в Україні є «Свобода слова», що виходить на телеканалі «ICTV». Характерною його особливістю є внутрішня взаємодія ведучого з героями і гостями студії і глядачами, які беруть участь у зйомках програми. Ця взаємодія полягає в тому, що після того, як В. Карп'як надає слово черговому герою, спочатку він задає питання йому, уточнюючи якісь моменти, ведучи нитку розмови у потрібному, як ведучому передачі, напрямку.

Потім В. Карп'як звертається до аудиторії із заздалегідь підготовленими питаннями, або просто надає можливість глядачам висловитися з поставленої проблеми. Подібний психологічний прийом приваблює і утримує увагу телеглядачів.

«Тримати» великі групи людей у студії під час ток-шоу – складне завдання. Від ведучого вимагається вміння «вибудовувати» характери, темпераменти, пристрасті в єдине видовище – це особливий дар, який теоретики навіть порівнюють іронічно з професією масовика-витівника, тільки, так би мовити, вищого класу. Телевізійна бесіда з'єднує засоби журналістики і сценічні прийоми. І кожен з його учасників, яка б не була його службова функція всередині програми, одночасно є персонажем із заданої йому авторами шоу роллю.

Починається ток-шоу «Свобода слова» незмінно з інтерв'ю. Так, В. Карп'як використовує паралельно як відкриті, так і закриті питання, але відкриті питання він зазвичай звертає в зал, тобто не конкретній людині, а всім одразу. Це відноситься і до експертів: ведучий задає питання безадресно, відповіді на нього може будь-хто. Відкриті питання носять загальний характер і тягнуть за собою відповіді, не обмежені ні формою, ні змістом. Тобто право вибирати, що сказати, як розставити акценти і на яких подробицях зупинитися залишається за інтерв'юйованим.

Закриті ж питання потребують точних стверджувальних або заперечних відповідей. Ведучий використовує їх, коли треба отримати жорстку, пряму реакцію співрозмовника. Їх легко ставити і на них неважко відповідати, при цьому у автора є можливість повністю контролювати хід бесіди. Саме такі питання переважають у ток-шоу «Свобода слова»: «Ви вважає, що прийняття такого закону покращить ситуацію?»,

«Ви чули про що говорив Ваш опонент?». Безсумнівно, розмова в програмі завжди насичена, цікава й інтелектуальна. Ведучий демонструє підготовленість до інтерв'ю, і якщо тон бесіди на початку передачі може бути дещо сумним (все залежить від обраної теми), то завершує свою роботу В. Кулик незмінно на оптимістичній ноті.

Ми бачимо, що ток-шоу «Свобода слова» – дійсно «розмовне подання», що складається за схемою «питання – відповідь», це не інтерв'ю в чистому вигляді, а бесіда або діалог, поштовхом для якої служать зусилля, артистизм, вміння слухати і питання ведучого В. Карп'яка. Тут журналіст не просто виявляється посередником у передачі інформації, а виступає фактично на рівних зі своїм співрозмовником у процесі спільної творчості.

У ток-шоу «Свобода слова» є і ознаки дискусії. Так як в студії, як правило, знаходиться відразу кілька учасників (герої, експерти, гості), то неминуче виникають розбіжності з приводу тієї чи іншої проблеми, особливо якщо ця проблема суспільно-значуща. Оскільки дискусія найчастіше транслюється без відеоряду, видовищність залежить від професіоналізму ведучого у виборі учасників, підготовці проблеми, вміння імпровізувати по ходу бесіди. В. Карп'як блискуче справляється з цим завданням.

Проблеми взаємодії журналіста з героєм телепередачі структурує традиційні процеси телевізійної комунікації, виявляє їх закономірності, може стати основою подальшого розвитку методів взаємодії тележурналіста з героями його творів. Таким чином, стаття має актуальну наукову і практичну значимість, набуваючи в рамках формування інформаційного суспільства особливого значення для соціального і духовного життя людини.

При цьому поглиблений аналіз взаємодії тележурналіста з героєм досить скромний, у вітчизняній і зарубіжній літературі відсутній брак спеціалізованих робіт, присвячених зазначеній проблематиці, що зумовило вибір теми статті для дослідження.

Список використаних джерел

1. Бурмака М. В. *Технологія створення контактної телевізійної програми в контексті українського телебачення* : автореф. дис. На здобуття наук. Ступеня канд. філол. Наук : спец. 10.01.08 / М. В. Бурмака. – Київ, 2003. – 17с.
2. Гоян В. *Типові та жанрові особливості інформаційної телепрограми* / В. Гоян. – Київ: В-цтво КНУ ім. Тараса Шевченка, 2001. – 52с.
3. Кісін В. *Режисура як мистецтво та професія* / В. Кісін. – Київ: НО Центр "АЕЛС-технологія", 1998. – 103с.

4. Кондратьева Н.Е., Мордовина Л.В. Ток-шоу как жанр современной массовой культуры [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.analiculturolog.ru>

5. Косюк О.М. Розважальна функція електронних ЗМІ: світовий контекст та національні особливості: дис. ... кандидата філологічних наук : 10.01.08 / Оксана Михайлівна Косюк . – К., 2006. – 178 с.

6. Могилевская Э. Ток-шоу как жанр ТВ: происхождение, разновидности, приемы манипулирования [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу : <http://www.relga.ru>

7. Недопитанський М.І. Телевізійне ток-шоу: секрети популярності та виробництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.journ.univ.kiev.ua>

8. Салюк Т. Готовимся проводить ток-шоу [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу : <http://www.adic.org.ua>

9. Томак М. «Барьер» для ток-шоу. Особенности украинской адаптации американских форматов [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу : <http://www.day.kiev.ua>

10. Хакен Г. Синергетика / Г. Хакен. – М.: Мир, 1980. – 406 с.

11. Цибулько К. Ток-шоу як об'єкт телекритики [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.franko.lviv.ua>

А. Рудченко-

аспірантка Інституту журналістики

КНУ імені Тараса Шевченка;

асистент кафедри журналістики

ДонНУ імені Василя Стуса

ІНТЕРНЕТ-МЕДІА ТА ПОСТКОЛОНІАЛЬНИЙ МЕДІАДИСКУРС: ТОЧКИ ДОТИКУ

Протягом різних історичних періодів українська держава перебувала під пануванням внутрішньоконтинентальних імперій (Російська імперія, Австро-Угорська імперія), а також у складі тоталітарного наддержавного утворення – Радянського Союзу.

Колоніалізм не є чітко історично окресленим, завершеним явищем. Колоніалізм існує сьогодні, він розвивається й видозмінюється, набуває неоколоніалістичної форми і проявляються у вигляді економіч-